

Biskopsmötets rekommendation om vigning till diakoniämbetet

Allmän motivering

Kyrkolagen och kyrkoordningen för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland innehåller inga bestämmelser om vigningsämbetet till en tjänst inom diakonin. Kyrkohandboken innehåller dock ett separat formulär för vigning till diakoniämbetet. Enligt formuläret förrättas vigningen av stiftets biskop. På basis av Kyrkohandboken har praxis för hur vigning till diakoniämbetet förrättas redan länge varierat i stiftet.

I den gamla kyrkolagen (635/1964) nämndes vigning av diakoner och diakonissor (KL 264 §), men efter kodifieringen av kyrkolagen i början av 1990-talet saknas ett omnämmande i motsvarande bestämmelse i kyrkoordningen (KO 6: 49 § 1 mom.). Sloandet av omnämmandet motiveras i betänkandet av utskottet för revision av kyrkolagen (Nr 1/1991, s. 142) med att Kyrkohandboken innehåller bestämmelser om vigning. Vigningsformuläret i Kyrkohandboken ändrades inte vid revideringen av kyrkolagen. Den av biskopsmötet tillsatta arbetsgruppen för kyrkans ämbetsstruktur tolkade situationen så att "nuvarande praxis förblir oförändrad, om den inte uttryckligen ändras särskilt". (Kirkon virkarakenteen kehittäminen 1993, s. 23–24). I början av 1990-talet rådde alltså åsikten att det varken i kyrkolagen eller i kyrkoordningen behövs någon särskild bestämmelse om vigning till diakoniämbetet, eftersom det räcker med att formuläret ingår i Kyrkohandboken, som kyrkomötet godkänt.

För att förenhetliga praxis gav biskopsmötet 24.5.2016 en rekommendation som har granskats vid biskopsmötets sammanträden 4.12.2019 och 3.2.2020. Det konstaterades då att rekommendationen i huvudsak fungerar, och därför har man beslutat att uppdatera den med mycket små preciseringar. Vid uppdateringen har det ansetts nödvändigt att ta med detaljerade motiveringar i rekommendationen. Till förslaget har också fogats en punkt där registrering i Valviras register rekommenderas.

Biskopsmötet kan med stöd av 21 kap. 2 § 2 punkten och 5 b punkten i den gällande kyrkolagen ge en rekommendation om kallelse och vigning till diakoniämbetet.

Detaljmotivering

Rekommendationen innehåller elva olika punkter som gäller vigning och den examen som ligger till grund för vinningen, ansökan om vigning, beslut om vigning, ordinationsutbildning, kallelse, intyg över vigning och ett register över vigda, registrering i Valviras register samt ämbetsdräkt. Nedan följer en detaljerad granskning av punkterna.

1. Vigning till diakoniämbetet

Förrättandet av vigning grundar sig på kyrkoordningen och Kyrkohandboken. I Kyrkohandboken konstateras i samband med formuläret för vigning till diakoniämbetet att "vigningen förrättas av stiftets biskop". Till biskopsämbetet hör att förrätta vinningar och invigningar samt installationer (KO 18 kap. 1 § 2 mom., 6 punkten).

2. Examen som villkor för vigning

Genom att avgränsa examen som lämpar sig för tjänster inom diakonin undviker man oklarhet kring vilka olika examina som lämpar sig som grund för vinningen.

Kyrkostyrelsen har i september 2020 beslutat om "examen som krävs av innehavaren av en diakonitjänst och av tjänsteinnehavare som utför diakoniarbete som sin huvudsakliga uppgift" (KF 141). I författningen konstateras (6 §) att "en person som avlagt examen enligt kyrkostyrelsens eller biskopsmötets tidigare beslut behåller sin behörighet för en sådan tjänst som motsvarar den som nämns i detta beslut." Därmed kan också de som studerat enligt de gamla behörighetsvillkoren bli valda och även vigda till diakoniämbetet.

3. Ansökan om vigning

Vigning till diakoniämbetet ska sökas separat, eftersom vigning av hela kurser som ibland ordnats inte ska tillämpas enligt den nuvarande rekommendationen. I punkten definieras därför ansökan om vigning och de handlingar som ska bifogas ansökan. Av ämbetsbeviset ska framgå att personen är döpt och konfirmerad medlem av kyrkan. Stiften kan, om de så önskar, komma överens om en gemensam blankett för ansökan om vigning.

4. Beslut om vigning

I punkten konstateras att biskopen beslutar om vigning till diakoniämbetet. Biskopen fattar beslutet skriftligt som ett tjänsteinnehavarbeslut. Utöver beslutet om vigning är det skäl att skriva ner också annat som gäller grunderna för vigning, särskilt i fråga om de personer som vigs med stöd av 7 punkten.

5. Ordinationsutbildning

Stiftet ansvarar för den ordinationsutbildning som ges sökande. I utbildningen kan man dra nytta av biskopsmötets betänkande Delaktig i kyrkans lära och uppdrag, där kompetensmålen, det centrala innehållet och detaljerna i genomförandet av utbildningen fastställs. Utbildningen kan i tillämpliga delar genomföras samordnat med ordinationsutbildningen för präster.

6. Kallelse till kyrkliga uppgifter

I 6 och 7 punkten definieras tydliga och tillräckligt omfattande grunder för kallelse. Den primära motiveringen till vigning är en kyrklig uppgift. Till diakoniämbetet vigs en person som är kallad att sköta en diakonitjänst i kyrkan eller i en församling eller som kallats att sköta diakonala uppgifter i anställningsförhållande till en församling. (KO 4: 3 §; 6: 1 §).

7. Kallelse till andra diakonala uppgifter

Till diakoniämbetet kan också vigas en person som sköter diakonala uppgifter (KO 4: 3 §) i anställningsförhållande till en kristen organisation, staten, en kommun, en stiftelse, en privat organisation eller någon annan sammanslutning. I de sistnämnda fallen ska kontakten med församlingen säkerställas genom att man särskilt avtalar om hur personen sköter diakonala uppgifter i förhållande till församlingens uppgift. Definitionen är vid, eftersom den inte strängt begränsar anställningsförhållandet och de uppgifter till vilka en person vigs.

8. Intyg

I punkten konstateras att den som vigts till diakoniämbetet får ett intyg över vigningen av biskopen. Det är ändamålsenligt att intyget är enhetligt i alla stift.

9. Personregister över vigda

Uppgifterna om den som vigts till ämbetet registreras i ett personregister som upprätthålls av domkapitlet. Av registret framgår vilka personer som på behörigt sätt har vigts till diakoniämbetet. Det är nödvändigt att i den lagstiftning som reglerar frågan hänvisa till 4 § 1 punkten i dataskyddslagen (1050/2018). Den vigda ska informeras om registret, den personuppgiftsansvariges kontaktperson och ändamålet med registret, till vem uppgifter får lämnas ut samt andra uppgifter som behövs för att den registrerades rättigheter ska kunna utövas vid behandlingen av personuppgifter i registret. Den vigda kan också ombes ge sitt samtycke till att uppgifterna förs in i registret.

I praktiken kan ett sådant register genomföras t.ex. via KirkkoHR:s matrikelprogram, vilket dock inte innebär att det ska skapas en matrikel över personerna. Man kan i registret anteckna den vighdas namn och födelsedatum, vighningsdatum och ort, vem som förrättat vighningen och till vilken uppgift personen vigts. Av uppgifterna kan de övriga stiften endast se namn och födelsedatum samt att personen har vigts till diakoniämbetet. Detta motsvarar de uppgifter som domkapitlet får om prästerna. Registreringen kan också genomföras på andra sätt.

10. Registrering av dem som vigts till diakoniämbetet i Valvira register

De som arbetar med uppgifter inom hälso- och sjukvården ska ha beviljats rätt av Valvira att verka som legitimerad yrkesutbildad person. Därför ska utexaminerade yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ansöka om rätt att utöva yrket i Finland hos Valvira. Motsvarande praxis gäller numera också yrken inom socialvården (lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården 817/2015, som trädde i kraft 1.3.2016). Legitimerade yrkesutbildade personer som avses i lagen är bl.a. socialarbetare, socionomer och geronomer. Rätt att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården beviljas av Valvira, som också övervakar yrkesutbildade personer inom socialvården.

Enligt en utredning som gjorts av biskopsmötets generalsekreterare är det för dem som vigts till diakoniämbetet möjligt att på basis av sin examen (sjuuskötare, YH eller socionom, YH) registrera sig i Valvira register. Registreringen anses vara ändamålsenlig och nyttig, eftersom tjänsteinnehavarna inom diakoni antas vara yrkesutbildade personer inom sitt område också i den bemärkelse som avses i lagen. Därför rekommenderar biskopsmötet att de som vigts till diakoniämbetet registrerar sig som legitimerade yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller inom socialvården i Valvira register.

11. Ämbetsklädsel

Den av biskopsmötet tillsatta ämbetsdräktsarbetsgruppen föreslog i sitt betänkande (*Viran tunnukset ja virkapukeutumisen ohjeet: Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, betänkande av biskopsmötets arbetsgrupp tillsatt 13.9.2000, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, Serie B 2001:4*) inga ändringar i diakonitjänsteinnehavarnas ämbetsklädsel, utan konstaterade att den praxis som dithills tillämpats kunde fortsätta. Då avsågs användningen av den gröna ämbets skjortan. Enligt anvisningarna i handledningen för högmässan *Tjäna Herren med glädje* (Kyrkostyrelsen 2009) som godkändes av biskopsmötet 9.9.2009 kan ”den som är vigd till diakon bära en stola från vänstra axeln ner i kors till högra längden”. Motsvarande riktlinjer ingår också i Diakoniarbetarnas Förbunds rekommendation om arbetskläder (2011).

I diskussionen i ämbetsdräktsarbetsgruppens betänkande beslutade biskopsmötet att återgå till att utarbeta anvisningar för kännetecken och ämbetsklädsel för andliga tjänster när frågan om kyrkans ämbetsstruktur har avgjorts. Frågan om ämbetsstrukturen är fortfarande öppen, även om flera förslag har lagts fram om helheten. I dem ingår ofta en rekommendation om ämbetsklädsel som motsvarar ovan nämnda och nuvarande praxis. För att klargöra situationen i fråga om ämbetsdräkt tog biskopsmötet i rekommendationen 2016 in en anvisning om ämbetsklädsel för dem som vigts till diakoniämbetet.

Bilaga:

Biskopsmötets rekommendation om vigning till diakoniämbetet

Biskopsmötet ger med stöd av 21 kap. 2 § 2 och 5 b punkten i kyrkolagen följande rekommendation som gäller kallelse och vigning till diakoniämbetet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

1. Biskopen i respektive stift viger personer som kallats till diakoniämbetet i enlighet med Kyrkohandboken.
2. Villkor för vighningen är en examen som Kyrkostyrelsen har godkänt som behörighetsgivande för en tjänst inom diakonin (Kyrkans författningssamling Nr 141).
3. Anhållan om vighning görs med en personlig ansökan som tillställs biskopen. Ansökan ska innehålla betyg över avlagd examen, ämbetsbevis med uppgift om dop, konfirmation och medlemskap i kyrkan samt en beskrivning av den uppgift som vighningen gäller.
4. Beslut om vighning till diakoniämbetet fattas av biskopen.

5. Stiftet ordnar ordinationsutbildning för den som anhåller om vigning.
6. Vigas kan en person som är kallad att sköta en tjänst för diakonin i kyrkan eller en församling eller som kallats att sköta diakonala uppgifter i anställningsförhållande till en församling.
7. Vigas kan även en person som är kallad att arbeta med diakoni (kyrkoordningen 4 kap. 3 §) i anställningsförhållande till en kristen organisation, staten, en kommun, en stiftelse, en privat organisation eller någon annan sammanslutning och som enligt separat överenskommelse medverkar till att utföra kyrkans uppdrag.
8. Biskopen ger den vigda ett intyg över vinningen till diakoniämbetet. En diakon som avstår från sitt ämbete returnerar intyget till biskopen.
9. Domkapitlet för personregister över diakonvigda enligt 4 § 1 punkten i dataskyddslagen (1050/2018). I registret kan man anteckna den vigdas namn och födelsedatum, vinningsdatum och ort, vem som förrättat vinningen och till vilken uppgift personen vigts.
10. Det rekommenderas att de som vigs till diakoniämbetet registrerar sig i Valviras register över yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården.
11. Den som vigts till diakoniämbetet har rätt att använda den gröna ämbetsskjortan och vid gudstjänster bära stola från vänstra axeln diagonalt ned över bröstet.

Given i Helsingfors den 25 maj 2021

Tapio Luoma
Ärkebiskop

Kari Kopperi
Biskopsmötets generalsekreterare